

Ostře sledované vlaky

Bohumil Hrabal (1914 - 1997)

Zařazení autora do uměleckého směru a historický kontext

- Hrabal se těžko škatulkuje a charakterizuje
- Tvořil v období 2. vlny poválečné prózy
 - o Události (téma války) bráno v širších souvislostech
- Próza se dělí na oficiální, samizdatovou a exilovou
- Jeho nejvýznamnější díla pocházejí z 60. let
 - o 3. etapa české poválečné literatury – období liberalizace

Podobní autoři ze stejné doby

- V jeho době tvořil například
 - o Exilová próza po roce 1945
 - Arnošt Lustig (Modlitba pro Kateřinu Horovitzovou)
 - Milan Kundera (Směšné lásky)
 - Josef Škvorecký (Tankový prapor)
 - o Oficiálně vydávaná: Ludvík Vaculík
 - o Karel Poláček (Bylo nás pět)
 - o Ladislav Fuks (Spalovač mrtvol)
 - o Jaroslav Seifert – nositel Nobelovy ceny za literaturu (Deštník z Piccadilly)

Jeho život

- Narozen 1914 v Brně
- 1919 se přestěhoval do Nymburka, matka pracovala jako účetní v pivovaru, otčím byl jeho správcem
- Byl špatný student, nešla mu fyzika, dvakrát propadl, maturitu si dodělal později
- Pak nastoupil na právnickou fakultu v Praze na UK, práva dokončil později kvůli války, kdy byly VŠ zavřené – nikdy se jako právník neživil
- Vystřídal řadu povolání, zkušenosti, které tam získal, uplatňoval ve svých dílech
- V mládí byla jeho tvorba básnická, ale není známa – nekvalitní
- Na konci 40. let napsal básnické dílo Příliš hlučná samota, které později předělal na prózu
- Autor slova pábitel
 - o Energický člověk, který si rád domýšlí realitu a zkresluje ji, hledá tak krásu ve všedních, zcela obyčejných věcech
 - o Pábitel je od slova pábit = vábit slovem
 - o Typickým pábitelem byl Hrabalův strýc Pepin -> dílo Postřižiny
- 1965 se stal členem Svazu československých spisovatelů a redakční rady Literárních novin
- 1996 získal medaili za zásluhy od V. Havla
- Zemřel v roce 1997, kdy vypadl z okna v nemocnici na Bulovce

Jeho tvorba

- Často se objevují autobiografické prvky (zkušenosti z povolání nebo dětství v Nymburce)
 - o Pracoval jako dělník na trati (Ostře sledované vlaky)
 - o Byl huťář v Kladně, pojišťovák a pracovník ve sběrném dvoře (Příliš hlučná samota)
- Jeho nejslavnější díla pochází z 60. let
 - o Ostře sledované vlaky
 - o Inzerát na dům, ve kterém už nechci bydlet
 - o Taneční hodiny pro starší a pokročilé
- Po invazi v roce 1968 a v období normalizace zmizel z veřejné scény, po roce 1970 měl zakázáno publikovat -> samizdatová a exilová vydání
- Po roce 1975 měl opět povoleno vydávat, ovšem cenzurovaně
- Na konci 80. a 90. let psal hodně esejí a rozhovorů
- Typickým znakem jeho tvorby je práce s větnou stavbou, používá dlouhá souvětí, volnou asociaci myšlenek, autobiografické prvky, často také humor, černý humor a erotiku
- Zajímavostí je, že dílo Taneční hodiny pro starší a pokročilé je napsáno jedním souvětím a je zakončeno třemi tečkami
- Vliv na jeho tvorbu měl nevlastní otec, čerpal z Franze Kafky a autentických životních příhod z mládí v Nymburce

Rozbor díla Ostře sledované vlaky

Vysvětlení názvu díla

- Hlavní hrdina spáchá atentát – vyhodí do vzduchu onen sledovaný vlak s municí

Literární druh

- Epika (próza)

Literární žánr

- Novela
 - o *próza kratšího rozsahu, zaměřená na jeden, zcela jasný a poutavý příběh, typická je závěrečná pointa*

Rok vydání

- 1965, z 60. let pochází nejslavnější Hrabalova díla

Téma

- Každodenní všední život na železnici v Kostomlatech na pozadí 2. světové války
- Přerod nezralého mladého chlapce v muže
- Atentát na německý vlak s municí

Motiv

- Sebevraždy, utrpení zvířat (koně, holubi,...), atentát, razítko

Časoprostor

- Odehrává se na železniční stanici v Kostomlatech
- Rok 1945 (konec války)

Kompozice

- Chronologická
- odbočky do minulosti (vzpomínky na rodinu)
- dílo členěno do menších kapitol bez názvu

Vypravěč

- ich forma
- vypravěčem je sám Miloš Hrma – přímý účastník děje

Jazykové prostředky

- velice rozmanitý, bohatá slovní zásoba
- spisovná i nespisovná čeština
- vulgarismy, erotika
- německé výrazy
- dlouhá souvětí
- přímá řeč
- slova z vlakového prostředí
- prvky surrealismu

Tropy a figury

- častá přirovnání (jemný jako jepice)
- metafora (potopená obruč na dně potoka)
- personifikace (oblak přeběhl)
- řečnické otázky
- zdrobněliny

Hlavní myšlenka

- tragikomický přerod chlapce v muže na pozadí 2. světové války

Charakteristika postav

- Miloš Hrma
 - o začínající výpravčí, mladý (22 let), nezkušený, citlivý, naivní, dětinský chlapec, který se postupně mění v sebevědomého muže. Pokusil se o sebevraždu (podřezání žil v hodinovém hotelu), protože měl sexuální problémy s holkou, které později vyřešila Viktoria, vyspala se s ním.
- Hubička
 - o výpravčí, svérázný sukničkář, měl rád ženy, nesnášel Němce, zbabělec (posílá Miloše k odpálení vlaku)
- Viktoria Freie
 - o německá partyzáнка, přinese Hubičkovi bombu na odpálení vlaku, vyspí se s Milošem
- Máša
 - o holka od Miloše, která ho miluje i přes jeho sexuální problémy
- Přednosta stanice
 - o zkušený, ambiciózní, dobromyslný, cholerický, miluje holuby

Autorský postoj:

- dílo je částečně autobiografické, zejména v tom, že Hrabal za války pracoval na železnici jako výpravčí, zhodnotil situaci na konci druhé světové války velmi objektivně, s pozitivními a negativními stránkami válečného období. V knize je vidět nenávist Hrabala k válce a nacismu -> poukazuje na nesmyslnost a krutost války, soucítí se zvířaty, která během války trpí, ale také s vojáky, se kterými soucítí a uvědomuje si, že i pro ty mladé Němce je to utrpení, problémy obyčejného života
-

Anotace díla

Miloš Hrma se vrací do služby na malou železniční stanici. Vzpomíná na to, proč byl v pracovní neschopnosti. Zamíloval se totiž do průvodčí Máši, se kterou společně natírali plot. A když se měli poprvé milovat, měl Miloš problém s předčasnou ejakulací. Tento nezdar ho poznamenal natolik, že se pokusil spáchat sebevraždu podřezáním žil. Byl však zachráněn pozorným zedníkem.

Ve staničce, do které se nyní vrátil z nemocnice, se mezitím řeší přestupek výpravčího Hubičky, který měl v noci ve službě poměr s telegrafistkou, které orazítkoval zadnici. Přednosta stanice tímto problémem ztratí naději na kariérní postup, neboť celá věc se dostane až k drážnímu inspektorovi, který ho nalezne na žebříku u holubů místo v kanceláři. Stanici projíždějí ostře sledované německé vojenské transporty s municí a jinými zásobami a opačným směrem vlaky s poškozenou artilerií a zbědovanými vojáky.

Jednoho večera se výpravčí Hubička svěří Milošovi se svým plánem vyhodit jeden z vlaků převážejících munici do povětří. Miloš s jeho plánem souhlasí, aniž by vše domyslel do konečného důsledku. Má totiž stále v hlavě své problémy s mužností. Těch ho ale nakonec zbavuje půvabná Viktorie, se kterou má (úspěšně) první pohlavní styk. Tato událost mu dodává dostatek sebevědomí a Miloš se odhodlá sám shodit bombu na vlak z jednoho z návštěvnických stanic. Vše se mu podaří, ale na poslední chvíli ho zahlédne jeden z vojáků a oba po sobě v jeden okamžik vystřelí a postřelí se. Příběh končí Milošovým poznáním absurdity války a umíráním ruku v ruce s německým vojákem.